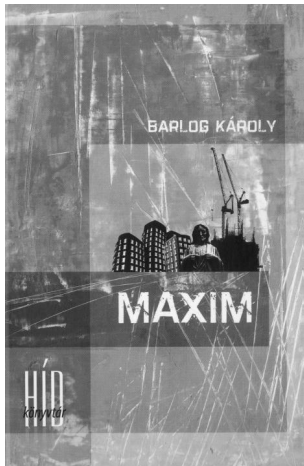

PETHŐ ANITA

Mi lesz veled, Istenke?

BARLOG KÁROLY: MAXIM

Forum Könyvkiadó
Újvidék, 2013
136 oldal, 2400 Ft

Legelőször az tűnik fel Barlog Károly *Maxim* című kötetének olvasása során, hogy mennyire egységesek, megkomponáltak, milyen erős belső koherenciával rendelkeznek manapság már az első könyves alkotók novelláskötetei is. Feltűnik, mivel a *Maxim* nem ebbe a csoportba tartozik, sokszínűsége, eklektikussága nem a már „kész” szerzőt kívánja prezentálni, hanem sokkal inkább egy útkeresés állomásait demonstrálja. Barlog egy jól érzékelhetően korábbi alkotói stádiumról közöl láttelepet, mint a napjainkban kötettel a nyilvánosság elé lépő fiatal szerzők többsége.

Ezért is válik a kötet egyik kulcspontjává az irodalmi hagyományhoz, pontosabban az irodalomhoz, mint hagyományhoz kötődés szándéka, a mód, ahogyan Barlog esszé-szerű írásaiban többször is utal olvasmányélményeire. Hasonlít, összevet, felidéz, mint például az *Egy mondat Újvidékről* című szövegben, ahogy az utolsó bekezdésben az addig leírtakat Konrád György *Fenn a hegyen napfogyatkozásakor* című írásával rokonítja. Egy másik élethelyzetről azt írja, „kívülről úgy festhettek, mint Hávy kereskedője a Xanaduban” (*Az enmagáról szóló szöveg*), míg máskor azzal indít, hogy éppen Csordás Gábor kötetét olvasta, amikor az elbeszélendő történet megtörtént vele (*Vak vezet világtalant*). Az esetek többségében nem az említett szerző és műve, hanem maga a gesztus tűnik fontosnak, annak érzékeltetése, hogy az elbeszélő (végeredményben maga Barlog) milyen mértékben veti bele magát az irodalomba, mennyire benne él a szépirodalmi szövegek univerzumában. Nem kimondottan a példaképek megidézése (megszólítása?) ez, hanem a benne lét, ráadásul a többiekkel egyenrangú benne lét demonstrálása. Másnak csupán akkor érezzük a jelenséget, ha Barlog vajdasági szerzőt említ. Végel László, Tolnai Ottó, illetve Balázs Attila nevének és egy-egy művének felbukkanása esetén sokkal inkább tűnik úgy, hogy konkrét példaképekről, és egy szűkebb, jobban körülhatárolható hagyományhoz történő kapcsolódás szándékáról van szó.

Kötődés, kapcsolódás, elismerés, el- és befogadás. Tulajdonképpen ennek harsány manifestuma a kötet elején található *Maxim, avagy egy pojáta vallomásai* ciklus három írása. Az „irodalom szektása”, „egy grafomán, szövegfaló marha”, olvashatjuk a *Nyakig a posztban feszt* címet viselő szövegben, mintha Barlog bizonyítani, vagy még inkább bizonygatni akarná tevékenységének és az abból megszülető kötetnek a létjogosultságát. A Maxim-novellák felmondják a posztmodern nevű tantárgyból a leckét a szöveg lezáratlanságáról, a mai írók „guberáló, törmelékkel babráló” mivoltáról, vagy arról, hogy az plagizál valójában, aki ma plágiumot kiált. Mindez azért hathat némiképp furcsának az olvasó szemében, mert a szövegek közti átjárhatóságot („hagyjuk, hogy egyenek tányérkánkból, iganak pohárkánkból és aludjanak ágyacsánkban”) Barlog esetében még egyirányú folyamatként vagyunk kénytelenek értelmezni, jelenleg még ő az, aki más szerzők ágyacsájában kíván aludni (néha szó szerint, lásd a *Talponevő merénylő* című elbeszélést).

Maximhoz, a szerző-elbeszélő irodalmi árnyékához, tudatalattijához (vagy tudatfelettijéhez) hasonlítható sok tekintetben Kovács Istenke figurája is, aki szintén egy egész ciklus (*Kovács Istenke álma*) névadó főszereplője. A név két tagja közti feszültség, annak abszurditása és maga a gesztus, megteremteni egy állandó, novelláról novellára visszatérő karaktert, szintén elkönnyelhető az útkeresés egyik fázisaként. Ezeknek az írásoknak a jelentős többsége ugyanis nem rendelkezik átütő erővel, nincs bennük szinte semmi, ami megfogná az olvasót. Még az a harsányság, már-már erőltettségbe fúló szellemeskedés sem, ami a Maxim-szövegeket jellemzi. A *Kovács Istenke álma* ciklus legtöbb darabjából nagy valószínűséggel végül csak a főszereplő neve marad meg az olvasó emlékezetében.

Radikálisan más állomását jelentik ellenben az útkeresésnek a *Kártyanovellák* ciklus anekdotái. Rövid, de kompakt, gyakran groteszkbe forduló kis írások ezek a család egyszerű tematikájából kiindulva, amihez a szerző hozzáad két jellegzetesen vajdasági témát, az egykori Jugoszláviát és a háborút. Nincs elmélkedés a posztmodernről, nincs szó az írói identitás már-már görcsös bizonygatásáról, csupán történeteket vannak. Jó, érdekes, élvezetes történetek. Megidéződik ugyan Proust és Nietzsche, vagy éppen Agatha Christie, és az elbeszélés alakításával kapcsolatos megjegyzések sem teljes mértékben tűnnek el, ám ezek a mozzanatok is sokkal gördülékenyebben válnak ez esetben az adott elbeszélés részévé, ahogyan nem érezzük túlzónak az olyan szófordulatok használatát sem, mint például az „ordítottam, toporzékoltam”. (A közbeszéd részévé vált híres irodalmi idézetek szövegbe illesztése egyébként szintén jellemző Barlog írásaira.)

Már csak azért sem túlzók, nem különösebben zavarók, hiszen e novellákban a választott tematika jócskán kikezdi a borgesi szövegüniverzum mindenhatóságába vetett hitet, s a kettő közötti feszültség szintén fontos jellemzője a kötetnek. Mintha a játékos felszín alatt, a posztmodern lelkesen éltető szólások mögött Barlog hosszan vajúdna azzal a gondolattal, hogy az irodalom nem l'art pour l'art jelenség, nemcsak szövegek egymással kapcsolatba hozása, önnön fikciós mivoltának újra és újra deklarálása. Az irodalom ugyanis szólhat olyan hús-vér valóságról, olyan, a saját bőrön megtapasztalt élményekről is, hogyan éli meg egy kisfiú apja háborúból való hazatértét (*makk kilences némán a diófa alatt*).

Úgy vélem, hogy ez a feszültség, ez a küzdelem a két irodalomértelmezés között még inkább megmutatkozik a negyedik és egyben utolsó ciklus szövegein belül. A ciklus címe Domonkos István *Kormányeltörésben* című alkotásából vett közismert részlet „mi meghalni mindnyájan/úgyis téves csatatéren”. Az író-istenke világán messze túlmutat már a perspek-

tíva. A valóságot nem kell „feltalálni”, létezik és témát ad. Itt található a leginkább kidolgozott, klasszikus történetvezetésű elbeszélések is, a *Via Sandgasse* két története, illetve ide sorolható némiképp megtévesztő címe ellenére is a *Kéne egy pasi!* című novella. Barlog Károly kötetének utolsó ciklusában Újvidék és Budapest (azon belül a nyolcadik kerület) fontos szerepet kap nemcsak földrajzi, de szociokulturális tekintetben is. Város és története kölcsönhatásában pedig már egy teljesen más, azt sem túlzás állítani, komolyabb szövegvilágnak lehetünk olvasói, mint amivel a kötet elején találjuk szemben magunkat.

Ugyanakkor mindezek ellenére sem érzem úgy, hogy a kötet végére Barlog Károly saját hangjára lelt volna. Úgy vélem, e tekintetben hosszú út áll még előtte, valószínűleg további zsákutcákkal, ám határozottsága és eltökéltsége, amivel erre az útkeresésre szánta magát, mindenképpen munkája iránti további figyelemre készíti az olvasót.

PARKSZÍNPAD